

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗБІРНИК

ПЕДАГОГІКА

ПСИХОЛОГІЯ

ФІЛОЛОГІЯ

ФІЛОСОФІЯ

ВИПУСК 10

ББК 74.58

Г 94

Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: Науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – 294 с.

Науково-теоретичний збірник засновано у 2000 році.

ЗАСНОВНИК:

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №5932 від 12.03. 2002 року.

Збірник затверджено постановою президії ВАК України від 15.01.2002. №1-05/1.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

В.П.Коцур,

доктор історичних наук, професор, член-кореспондент АПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- ПЕДАГОГІКА:** Вашуленко М.С., д.пед.н., проф., дійсний член АПН України; Волков Л.В., д.пед.н., проф., Дубогай О.Д., д.пед.н., проф., Нікітччина С.О., д.пед.н., проф., Токмань Г.Л., д.пед.н., проф.
- ПСИХОЛОГІЯ:** Бех І.Д., д.психол.н., проф., дійсний член АПН України, Максименко С.Д., д.психол.н., проф., дійсний член АПН України, Побірченко Н.А., д.психол.н., проф., Скрипченко О.В., д.психол.н., проф., Трофімов Ю.Л., д.психол.н., проф., член-кор. АПН України.
- ФІЛОЛОГІЯ:** Городенська К.Г., д.філол.н., проф., Товкайло Т.І. к.філол.н., доц. (відповідальний секретар), Корпанюк М.П., д.філол.н., проф., Кузьменко В.І., д.філол.н., проф., Ставицька Л.О., д.філол.н., проф., Сулима М.М., д.філол.н., проф., член-кор. НАН України
- ФІЛОСОФІЯ:** Андрущенко В.П., д.філос.н., проф., ДІЙСНИЙ член АПН України, Касьян В.І., д.філос.н., проф., Крисаченко В.С., д.філос.н., проф., Рик С.М., к.філос.н., доц. (заступник головного редактора), Стогній І.П., д.філос.н., проф., Ярошовець В.І., д.філос.н., проф.

Рекомендовано Вченою радою Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.
(протокол № 3 від 11 грудня 2006 р.).

ISBN

2

© Переяслав-Хмельницький ДПУ
імені Григорія Сковороди, 2006.

На прикладному рівні розробляються комплекси коррекційних заходів по итогам проведенних діагностических досліджень, тренінги по формуванню знань, умінь і навчків, необхідних не тільки в професіональному становленні, но і в розвитку личности в цілому. Осуществляється методическе забезпечення професіональної підготовки студентів путем створення каталогів наукової і методическої літератури, модулів, систематизації інформації по новейшим дослідженням в області психології. Підтримуються зв'язи з науковими і громадськими організаціями, психологическими службами г. Донецька і Донецької області.

Практическа робота лабораторії включає проведення тренінгів, мастер-класів, кружків, делових ігор, здійснюється профорієнтаційна робота з учасниками ІІ-х класів для неопосередованого ознайомлення з професією психолога. На базі лабораторії функціонує пункт психологического консультування, який відкритий не тільки для студентів вузу, но і для всіх, хто потребує психологическої підтримки. Окремою задачею являється забезпечення первинної адаптації студентів-психологів к практическої психологическої діяльності посередством організації науково-практических і науково-дослідческих кружків, спеціалізованих тренінгів.

В перспективі роботи лабораторії планується створення спеціалізованих тренінгів для студентів різних факультетів нашого вузу і створення тренінгового центру на базі ДІПІІ.

УДК: 159.98

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ ОСВІТИ: ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Роман Павелків

(Рівне)

У статті окреслюються основні напрями роботи психологическої служби в системі освіти, ставиться акцент на плануванні цієї роботи, визначаються етапи та структура психологическої служби Рівненського державного гуманітарного університету.

In this article are predetermined the main directions of psychological service work in the system of education, the accent is put on making the plan of this work, the stages and structure of Rivne state humanitarian psychological service are determined.

Підводячи ітоги, відзначимо, що організація психологическої служби в вузі дозволяє «з'яквити» небагатоприятні наслідки соціально-економіческого кризи, забезпечує адаптацію студентів к новим умовам життєдіяльності, надає підтримку в професіональному становленні личности, що сприяє повноцінній життю в суспільстві і успішності професіональної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дубровина І.В. Шкільна психологическа служба. – М.: – 1991. – 320с.
2. Зеєр З.Ф. Психології професій. – Екатеринбург, 2003.
3. Зотова Н.Ф., Родина О.В. Дослідження професіонального становлення студентів-психологів // Весті Моск. ун-та. – Сер. 14. Психології – 2003. – №3. – С. 14-21.
4. Положення про психологическу службу системи освіти України, затверджене наказом Міністерства освіти України від 03.05.99.

СВЕДЕННЯ ОБ АВТОРАХ

Нодзельська Алла Сергеевна – аспірант Донецького інституту післядипломного освіти інженерно-педагогических працівників, заведуюча Лабораторією соціально-психологическої адаптації і корекції личности (СПАКЛ), преподаватель ЧВУЗ Донецький інститут психології і підприємчества (ДІПІІ);
Шипшина Катерина Сергеевна – старший методист Лабораторії СПАКЛ, преподаватель ЧВУЗ ДІПІІ;
Данилова Светлана Владимірова – методист Лабораторії СПАКЛ, преподаватель ЧВУЗ ДІПІІ;
Федори Юлия Сергеевна – методист Лабораторії СПАКЛ, преподаватель ЧВУЗ ДІПІІ.

Останнім часом психологическа наука приділяє велику увагу дослідженням соціально детермінованих психічних та поведінкових розладів, що обумовлені соціальними та ситуаційними факторами, а також індивідуально типологическими і біологическими особливостями личности. Це висуває більш високі вимоги до якості професіональної підготовки практических психологів.

Сучасна система освіти має свої закономірності розвитку, її прогресивність залежить від знання цих

законів, усвідомлення їх об'єктивності, урахування в практичній діяльності. У ході досліджень особливостей функціонування системи освіти виявлено загальні закономірності та завдання, яким підпорядковується і система психологічної служби в освітніх закладах.

Провівши аналіз наукових джерел та емпіричних досліджень практичних психологів, можна зробити висновки про деякі особливості функціонування психологічної служби системи освіти, яка перебуває в стані постійного динамічного саморозвитку.

Уся діяльність соціально-психологічної служби має сприяти повноцінному особистісному й інтелектуальному розвитку дітей на кожному віковому етапі. Це передбачає створення умов для успішної соціалізації та адаптації дитини як процесу набуття нею соціально-психологічного статусу, формування і ствердження її як особистості, входження в активне громадське життя. Тож природно, що діяльність практичного психолога має бути спрямована на оптимізацію навчально-виховного процесу та розвиток особистісної зрілості й соціальної компетентності дітей та підлітків.

Пріоритетні напрями роботи практичного психолога зазначені в Положенні про психологічну службу системи освіти України. Такими важливими напрямками роботи є:

- допомога дитині в адаптації під час переходу з однієї вікової групи до іншої;
- психологічна підготовка дитини до школи;
- робота з дітьми «групи ризику» (такими, що мають проблеми в навчанні, поведінці, емоційні розлади);
- допомога підліткам у кризових ситуаціях;
- превентивне виховання, метою якого є формування в учнів орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я;
- профілактика адиктивної поведінки (алкоголізму, наркоманії, СНІДу і злочинності серед неповнолітніх);
- розвиток особистої зрілості та соціальної компетентності школярів;
- робота з обдарованими дітьми, спрямована на розвиток їхніх здібностей, психологічну підтримку та допомогу в соціальній адаптації.

Робота практичного психолога в освітньому закладі перш за все повинна розпочинатися з її змістовного планування. Оскільки від раціонального розподілу зусиль залежить ефективність роботи, на початковому етапі психологу варто вивчити запит та визначити напрями своєї діяльності, які б розглядали проблеми саме того навчального закладу, у якому проводиться робота. Потім слід скласти план, який

передбачатиме види діяльності з вирішення актуальної соціально-психологічної проблеми.

Слід пам'ятати, що робота за будь-яким напрямом стає більш ефективною завдяки співпраці психолога з педагогічним колективом, батьками, адміністрацією навчального закладу та спеціалістами з різних соціальних служб, правових, медичних установ тощо. Така взаємодія дає змогу здійснювати інтегрований підхід щодо соціально-психологічного супроводу учнівської молоді в сучасних умовах.

З кожного напрямку психолог визначає зміст своєї діяльності. Зміст роботи має бути адекватним поставленій проблемі та спрямованим на поетапне її вирішення. Вирішення соціально-психологічної проблеми здійснюється засобами певних видів діяльності психолога. До основних видів діяльності практичного психолога належать психодіагностика, консультування, корекційно-відновлювальна, розвивальна, навчальна, організаційно-методична робота, психологічна просвіта та зв'язки з громадськістю.

Річний план роботи психологічної служби є окремим розділом річного плану роботи навчального закладу. Тому в плані психологу слід зазначати ті загальношкільні заходи, у яких він бере участь. Це може бути навчально-практичний семінар, «круглий стіл», психолого-педагогічний консиліум, конференція, педрада, загальні батьківські збори тощо. Обов'язково слід вказувати тематику таких заходів та психологічні аспекти, що розглядаються.

Особливу увагу потрібно приділяти плануванню масових досліджень. Варто оцінити доречність проведення психодіагностичної та соціологічної роботи; продумати шляхи використання одержаних результатів; чи то виявлення дітей з певними труднощами в адаптації для побудови адекватної психокорекційної роботи, чи то визначення особливостей стану навчально-виховного процесу для його подальшої оптимізації тощо.

Перед тим, як проводити соціально-психологічні дослідження або масову психодіагностику, слід скласти програму дослідження, у якій визначається актуальність проблеми, об'єкт і предмет дослідження, мета, завдання, вікова категорія дітей, перелік діагностичних методів і методик, що використовуються, та їх спрямованість. Психодіагностичні методики, що використовуються практичним психологом у дослідженні, мають пройти обов'язкову експертизу в установленому порядку.

За результатами дослідження обов'язковим є складання аналітичного звіту, де відзначаються середні показники вибірки, загальні тенденції розвитку, психологічний прогноз та загальні рекомендації.

Одним із засобів підвищення ефективності роботи практичних психологів є системний контроль за їхньою діяльністю та адресна методична допомога. Така робота передбачає надання допомоги практичним психологам у побудові діяльності на основі окреслених пріоритетних напрямів, сприяння підвищенню їхньої кваліфікації, залучення до участі в методичних об'єднаннях, організацію обміну досвідом тощо. Важливим є також збагачення науково-методичної бази кабінету практичного психолога згідно з вимогами. Наприкінці навчального року психологу потрібно скласти самозвіт щодо методичного забезпечення кабінету та основних напрямів своєї роботи, що допоможе ефективніше будувати свою роботу в майбутньому.

Уміння планувати свою роботу та грамотне ведення, аналіз звітної документації забезпечить системність, планомірність, професійність діяльності практичного психолога.

Що стосується психологічної служби ВНЗ, то вона є необхідним компонентом системи освіти на сучасному етапі розвитку суспільства і в перспективі. Доцільність її визначається нагальною потребою ВНЗ в такій організації своєї діяльності, яка б забезпечила розвиток індивідуальних здібностей і творчого ставлення до життя і майбутньої професії кожного студента.

Структура психологічної служби Рівненського державного гуманітарного університету включає три сектори:

- сектор психолого-консультативної допомоги;
- лабораторія тренінгової роботи;
- науково-дослідницький сектор.

Основним дорадчим органом психологічної служби є психологічний консиліум, а план її роботи узгоджується з планами роботи кафедр психології.

Психологічна служба університету функціонує на базі психологічного кабінету ВНЗ, працівники служби у своїй роботі керуються «Етичним кодексом психолога», основним змістом їхньої роботи є:

- розробка професіограм фахівців і створення на цій основі пакета конкретних психодіагностичних методик, опитувальників, анкет, програм бесід з абітурієнтами з метою визначення рівня сформованості їхніх особистісних та когнітивних якостей, схильності до педагогічної діяльності;
- розробка і реалізація програм полегшення адаптації студентів до умов навчання у ВНЗ, оволодіння студентами новими прийомами навчальної роботи, формування прагнення до самостійної навчальної роботи;
- розробка програм, спрямованих на формування у студентів професійної мотивації, розгортання

процесів самореалізації, формування професійно значущих якостей, навичок поведінки, засвоєння професійних ролей, форм спілкування, необхідних для успішного виконання майбутньої професійної діяльності;

- створення психологічного лекторію для викладачів та студентів, популяризація психологічної літератури; психологічна просвіта викладачів та студентів, підвищення їхньої психологічної культури;

- психологічна допомога викладачам у їхньому професійному самовдосконаленні: формування вміння налагоджувати взаємодію зі студентами, здійснювати пошук оптимальних способів педагогічного впливу, розвивати навички організації оптимальних умов педагогічної діяльності;

- психологічний супровід молодих викладачів-початківців у період первинної професійної адаптації;

- допомога студентам і викладачам у навчальних ситуаціях, що викликають значну емоційну напругу;

- проведення індивідуальних бесід, консультацій, тренінгів, спрямованих на інтеграцію студентів і викладачів, узгодження їх особистих та соціальних інтересів;

- розробка та впровадження розвивальних, корекційних програм, спрямованих на становлення навчальної діяльності та особистісне зростання;

- проведення індивідуальних і групових консультацій, соціально-психологічних та особистісних тренінгів;

- формування психологічної культури студентів, батьків, викладачів.

Таким чином, психологічна служба нашого університету є складним інтегральним утворенням і представлена в трьох різних аспектах: науковому, прикладному та практичному.

Науковий аспект ґрунтується на знаннях з педагогічної і вікової психології, передбачає вивчення закономірностей психічного розвитку й особистісно-професійного формування майбутнього спеціаліста з метою розробки способів, засобів і методів професійного застосування психологічних знань в умовах сучасного вищого навчального закладу. Його основне завдання полягає в розробці методологічних проблем психологічної служби ВНЗ. Основна функція виконавців – наукові дослідження, теоретичне обґрунтування і розробка психодіагностичних, психокорекційних (чи розвивальних) методів роботи у психологічній службі ВНЗ.

Прикладний аспект передбачає використання психологічних знань працівниками ВНЗ. Головними «дійовими особами» цього напрямку є професорсько-

викладацький склад закладу, який самостійно чи спільно з психологами використовує й асимілює новітні дані при складанні навчальних програм і планів, створенні підручників, дидактичних і методичних матеріалів, у роботі кураторів груп. Тому основне завдання цього напрямку - психологічне забезпечення всього процесу навчання і виховання.

Практичний аспект психологічної служби університету забезпечують психологи, завдання яких – безпосередня робота зі студентами, викладачами, батьками з розв'язання конкретних особистісних проблем.

Створення за ініціативою ректорату університету психологічної служби в нашому університеті вимагає перегляду і подальшого розвитку одночасно всіх указаних напрямів, оскільки функціонування прикладного і практичного аспектів психологічної служби повністю залежить від наукового.

Враховуючи багатопрофільність напрямів роботи психологічної служби університету, слід орієнтуватися на два основні напрями діяльності такої служби: актуальний і перспективний.

Актуальний напрям повинен бути орієнтований на розв'язання злободенних проблем, пов'язаних із труднощами в навчанні, складанні іспитів, спілкуванні як із товаришами, так і з викладачами, особистісними проблемами. Практика показує, що на сьогодні в нашого студентства багато таких проблем, і надання допомоги у їх розв'язанні - суттєве завдання психологічної служби. Саме в цьому напрямі і робляться перші кроки в нашому університеті: відкрито кабінет психологічного консультування при кафедрах вікової і педагогічної психології та загальної психології та психодіагностики, створено студентський психологічний клуб з надання психологічної допомоги студентам на час екзаменаційних іспитів. Кваліфіковані спеціалісти допомагають студентам подолати передекзаменаційну тривожність, фрустрацію, зняти стресовий стан, знайомлять зі способами підвищення логічного запам'ятовування інформації і т. ін.

Перспективний напрям розвитку психологічної служби в університеті ми вбачаємо в становленні та розвитку індивідуальності кожного студента як майбутнього фахівця, у формуванні його психологічної готовності до роботи з дітьми за обраною професією.

Студентський вік – це період юності, коли ще відбувається становлення особистості, і тому кінцевою метою роботи психологічної служби має бути життєве, особистісне, соціальне і професійне самовизначення студента, його адаптація до ринкових умов. Психологічна готовність увійти в доросле життя і зайняти в ньому гідне місце не означає завершен-

ня у своєму формуванні психологічних структур і якостей. Визначається вона сформованістю психологічних утворень і механізмів, які забезпечать майбутньому спеціалісту можливість безперервного особистісно-професійного зростання. Саме за забезпечення цієї можливості і відповідальна психологічна служба ВНЗ, у цьому і полягає основний смисл її діяльності, ефективність якої буде перевірено і через постійні зв'язки з випускниками університету.

Проблеми і труднощі організації психологічної служби в університеті ми вбачаємо перш за все в підборі кадрів для забезпечення практичного аспекту служби. Ефективність діяльності практичного психолога визначається рівнем його професійної підготовки, яка включає не лише хороші знання загальної, вікової і педагогічної психології, психології розвитку і т.д., передбачає не лише високий рівень володіння різноманітними методами обстеження особистості студента, але й здатність професійно інтерпретувати одержані дані та надавати консультаційну допомогу.

Практичний психолог повинен володіти такими складними видами діяльності практичної психології, як психопрофілактика, психодіагностика, психокорекція, психологічна консультація, створення і ведення тренінгів. А тому становлення психологічної служби в університеті ставить завдання і спеціальної підготовки фахівців до здійснення такої роботи.

У перспективі функціонування психологічної служби в університеті дасть можливість організувати на її базі проходження психологічної практики студентів-психологів з основ діагностики та психологічного консультування, використання її надбань та матеріалів для написання дипломних і магістерських робіт.

Звичайно, багато аспектів роботи психологічної служби не є новими і постійно виконуються викладачами кафедр психології, але створення системи психологічної служби в університеті значно підвищить рівень діяльності різних підрозділів, науково-методичну розробку її проблем, методичне забезпечення, професійну підготовку практичних психологів, дасть можливість оцінювати її результати.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Про стан і перспективи розвитку психологічної служби системи освіти України: Рішення колегії МОН України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2004. – № 11. – С. 13-23.
2. Панок В.Г. Про основні завдання психологічної служби системи освіти України у 2003-2004 навчальному році / В.Г. Панок, І.І. Цушко // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 1. – С. 77-80.
3. Погланова Т.А. Психолого-педагогическое сопровождение учащихся // Профессиональное образование. – 2006. – № 5. – С. 20.

4. Блудова Л. Роль психологічної служби в навчально-виховній роботі // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2004. – № 1. – С.31.
5. Костюченко О.В. Роль психологічної служби у становленні творчої особистості учня // Обдарована дитина. – 2005. – № 3. – С.9-17.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, директор Інституту педагогіки і психології, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

УДК 159 (95. 92. 93)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАОЧНО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наталія Пасічник

(Суми)

Виявлено залежність розвитку наочно-образного мислення від рівня розвитку зоро-просторового сприйняття. Пропонується використовувати результати дослідження в роботі практичних психологів для більш ефективної реалізації ними своїх функцій.

It has been determined that development of visual-creative thinking depends on the level of development of visual-spatial perception. Results of the present research may be applied within the work of practicing psychologists, in order for them to be able to perform their duties even more effectively.

У молодшому шкільному віці відбуваються значні зміни в розвитку пізнавальної сфери дитини. Найбільш суттєві з них можна спостерігати у сфері мислення, що набуває абстрактного та узагальнюючого характеру. Домінуючою функцією в психічному розвитку молодшого школяра виступає образне мислення, завдяки чому інтенсивно розвиваються і перебудовуються інші психічні функції [3, 97]. Чуттєві образи та уявлення молодшого школяра мають суттєве значення для здійснення інтелектуальної діяльності. Разом з тим численні дослідження засвідчують, що формуванню образного мислення не приділяється належна увага. Сучасна педагогіка акцентується на формуванні логічного мислення. Учителі не розвивають розумові здібності учнів, примушуючи їх думати, головним чином, вербальними та числовими знаками. Проблемне навчання, що базується тільки на застосуванні прийомів вербально-логічного мислення, зумовлює недостатній рівень розвитку образного мислення та уяви школярів, формалізм отриманих знань.

Успішність навчання молодшого школяра, на нашу думку, залежить від рівня розвитку наочно-образного мислення та психофізіологічних особливостей

його формування. Воно є базою, на основі якої в подальшому стане можливим повноцінне формування логічного мислення дитини. У сучасному навчальному процесі переважають словесні форми подання та засвоєння знань. Практика переконує, що вчителі та психологи часто не звертають уваги на рівень розвитку образного мислення у школярів. Як один із головних показників готовності дитини до навчання у школі, психологи використовують рівень розвитку логічного мислення. Вони спрямовують свої зусилля саме на формування цього виду мислення, подають інформацію, яку діти не в змозі засвоїти. Виходить парадокс: розвиваємо психічний процес, для формування якого мозок дитини ще психофізіологічно не готовий. Тому, на нашу думку, основним показником готовності до навчання в школі для 6-7-річних дітей повинен бути рівень розвитку образного мислення, а вже другорядним – рівень розвитку логічного мислення.

Вважаємо, що одним із факторів, які впливають на процес розвитку образного мислення в молодших школярів, може бути рівень розвитку зоро-просторового сприйняття. Саме тому метою цієї статті є вивчення особливостей впливу зоро-просторового сприйняття на розвиток наочно-образного мислення.

Наочно-образне мислення – це процес, який складається із двох компонентів: процесу створення образу та процесу оперування цим образом. Просторове уявлення (процес оперування образом) у відношенні до мислення є вихідною, необхідною умовою його розвитку. Чим більший та різноманітніший запас просторових уявлень, тим простіше протікає процес оперування образами.

Сприйняття дуже тісно пов'язано із процесами мислення. Перцептивні процеси виступають у якості елементів мисленнєвої діяльності. Зокрема завдяки процесу сприйняття стає можливим співвіднесення

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІКА

1. Палатна В.В. Проблеми змістово-методичної структуризації шкільного курсу української мови та літератури у науковій спадщині С.Х. Чавдаров.3
2. Ніколаєнко С.М. Диверсифікація джерел фінансування наукової діяльності.....6
3. Розсоха А.П. Проблема підготовки вчителів географії в Україні (у другій половині XIX – XX ст.)..... 11

ПСИХОЛОГІЯ

1. Бевз Г.М. Особливості консультативної роботи з сім'ями, які виховують біологічно нерідних дітей.....17
2. Белякова С. Специфіка надання психологічної допомоги близнюкам.21
3. Білик Т.О., Савицька С.О. Роль психологічної служби школи у збереженні психологічного здоров'я дітей молодшого шкільного віку.....24
4. Блинова О.Є. Соціальні стереотипи в педагогічній діяльності.28
5. Бочаріна Н.О. Взаємодія соціального педагога з практичним психологом як чинник гуманізації діяльності соціального педагога.....31
6. Булах І.С. Підготовка майбутніх психологів до роботи з проблемними підлітками у спектрі діяльності шкільної психологічної служби.....34
7. Бут Н. Дослідження феномену «лідерство» та його використання в контексті психологічної служби педагогічного коледжу.....38
8. Василькевич Я.З. Проблема діагностики креативності як професійної якості особистості майбутніх педагогів.46
9. Васильков В.М. Психотехніка подолання кризи професійного становлення особистості.51
10. Василькова О.І. Проблеми кризи «зустрічі з дорослістю» у практиці психологічного консультування.....54
11. Видолоб Н.О. Психологічні особливості самоідентифікації у депривованих підлітків.58
12. Вінс В.А. Особливості надання психологічної допомоги депривованим підліткам у період переживання вікової кризи.61
13. Гармаш Л.С. Психічне здоров'я старшокласників в умовах сучасної школи.64
14. Герасіна С.В. Проблема збереження психологічного здоров'я учнів у роботі практичного психолога професійно-технічних навчальних закладів.67
15. Горошко Л.П. Особливості діяльності практичного психолога в діагностично-корекційній роботі з безробітною молоддю.72
16. Грейліх О.О. Психологічні особливості діяльності практичного психолога на виробництві.76
17. Гуріна З.В. Специфіка роботи психолога в дошкільному навчальному закладі.....79
18. Данилова Т.М. Психосемантическое исследование тезауруса ревності у представителей славянского и крымскотатарского этносов.....83
19. Дорошок Т. Організація соціальної допомоги дитині, котра потерпіла від торгівлі людьми та сексуальної експлуатації.88
20. Есенова Г.Ю. Вплив компонентів самоставлення на стиль міжособистісної взаємодії керівників середньої ланки.91
21. Сторова Є.В. Психолого-вікове консультування як складова діяльності психологічної служби закладу професійної освіти.....95
22. Жизномірська О.Я. Види психологічної допомоги практичного психолога при негативних формах самоствердження підлітків.98
23. Завацька Л.М., Рось Л.М. Основи корекційної роботи соціального педагога в загальноосвітніх закладах... 101
24. Захарченко С.В. Психопрофілактика внутрішніх конфліктів особистості в системі заходів з попередження нервово-психічних розладів майбутніх правоохоронців.104
25. Злочевська Л.С. Самооцінка особистісних якостей як чинник професійного становлення.....108
26. Зозуля О.В. Напрямки здійснення психологічного супроводу студентів, які проживають у гуртожитку..... 112
27. Кандиба Т.О. Комунікативні аспекти у відео-домашньому тренінгові та відео-інтерактивному керівництві..... 115
28. Кашпур Ю.М. Основні положення щодо надання психологічної допомоги особистості підлітково-юнацького віку з проблеми розвитку сексуальної самосвідомості.....117
29. Кизим Г.С. Діагностика та розвиток духовності студентів-психологів.....121
30. Корнієнко О.В. Психосоматичне здоров'я студентської молоді як фактор національної безпеки (на прикладі становлення інтегративної концепції).....124
31. Коцур Н.І. Психогігієнічні засади формування здорової особистості школяра.128
32. Крусь М.В. Практичний психолог і розлучена сім'я.....131
33. Кузьменко В. Технологія розвитку індивідуальності дитини у діяльності практичного психолога дошкільного закладу.....135
34. Литвинова Н.І. Роль психологічної служби ПТНЗ в підготовці майбутнього фахівця для сфери виробництва.....139

35. Марченко І.Б. Служба моніторингу в закладах освіти.....	141
36. Мильнікова О.М. Самоствердження – основа соціалізації в підлітковому віці.....	144
37. Мороз Л. Активні методи запобігання кримінальної вiктимності неповнолітніх.....	147
38. Моськін С.І. Діяльність та завдання психологічної служби ПТНЗ у професійному становленні майбутнього фахівця.....	151
39. Наровлянська М.Д. Інноваційні технології в організації корекційної роботи з розвитку пізнавальної сфери молодших школярів.....	154
40. Науменко А.Ю. Застосування психодіагностичних методик для психологічної допомоги та самооцінки здоров'я студентської молоді.....	157
41. Никоненко Ю.В. Дослідження соціального інтелекту студентів-інвалідів.....	160
42. Нодзельська А.С., Шипшина Е.С., Данилова С.В., Федори Ю.С. Из опыта организации психологической службы в вузе.....	162
43. Павелків Р.В. Психологічна служба в закладах системи освіти: завдання та перспективи.....	164
44. Пасічник Н. Окремі аспекти розвитку наочно-образного мислення у дітей молодшого шкільного віку.....	168
45. Побірченко Н.А. Ступенева професійна орієнтація учнів загальноосвітньої школи.....	172
46. Пов'якель Н.І. Психологічна служба як інтегрована структура у просторі професійних завдань сучасної психологічної практики.....	175
47. Погорельська Н.І. Переживання кризових ситуацій жінками, що виховують дитину – інваліда.....	180
48. Різник Л.М. Особливості роботи соціального педагога у психологічній службі загальноосвітньої школи.....	183
49. Руденко І.А. Допомога практичного психолога батькам молодшого школяра.....	186
50. Руденко О.В. Особливості впливу музики на психофізіологічний розвиток дітей дошкільного віку.....	189
51. Семенча Л.Г. Перспективи розвитку психологічної служби в середніх загальноосвітніх закладах України в умовах реформування освіти.....	192
52. Сергеєнкова О.П. Організаційно-розвивальні напрямки діяльності психологічної служби у вищій школі.....	196
53. Соболева Е.С., Соковніна М.С. Профилактика профессионального выгорания учителей как средство преобразования школьной среды.....	199
54. Сокол І.А. Формування рис українського національного характеру у старшокласників у процесі діяльності психологічної служби школи.....	203
55. Сухов Ю.А., Жигарев Ю.А. Психологические особенности построения взаимоотношений между врачом и пациентом при оказании медицинской помощи.....	207
56. Тарасюк П.І. Теоретичний аналіз проблеми періодизації професійного самовизначення.....	210
57. Тимошук І.Г. Препятствие к формированию ответственности у студентов-психологов: психосемантические аспекты исследования.....	214
58. Ткач Р.М. Технологія психологічної допомоги дітям, схильним до бродяжництва.....	218
59. Ткачук Т.Л. Психолого-методичні засоби сприяння процесу лібералізації моральних цінностей підлітків.....	221
60. Токар М. А. Формування властивостей уваги молодших школярів шляхом використання цікавих математичних завдань.....	225
61. Турбан В.В. Діяльність психологічної служби у ВНЗ і етика професійного становлення студентства.....	230
62. Хомич Г.О. Психологічна допомога депривованим підліткам.....	233
63. Цекова Я.Ю. Досвід індивідуальної психологічної корекції високої особистісної тривожності у студентів – соціальних працівників.....	236
64. Чижма Д.М. Саморегуляція як механізм диференціації поведінки в підлітковому віці.....	240
65. Шайкова А.Л. Особистісна готовність психологів до профорієнтаційної роботи в психологічній науці.....	243
66. Юсіфова А.А. Особливості психологічної служби в музичній школі.....	246
ФІЛОЛОГІЯ	
1. Михальчук Т. Компаративний аналіз біблійних елементів в експресіонізмі (на прикладі німецько-австрійської та української поезії).....	250
2. Розсоха Ю.А. Роль і місце прес-служб у системі зв'язків органів влади з громадськістю.....	255
3. Товкайло Т.І., Грабан Т. Молодіжний сленг як складова соціолінгвістики.....	257
ФІЛОСОФІЯ	
1. Вільчинська С.В. Дещо про підстави персоналістичної концептуалізації в Україні.....	261
2. Косач Т. Проблема любові, зла і насилля у філософії Л. Карсавіна.....	265
3. Лукашевич М., Рябченко В. Вищий навчальний заклад у контексті безперервної освіти: філософія освітньої стратегії.....	269
4. Порев С. Поняття науковості та раціональності в курсі основ наукових досліджень.....	273
5. Рик С.М. Політична міфологія в контексті сучасності.....	279
6. Харьковщенко Ю. Світоглядно-релігійні особливості «Християнської козацької республіки».....	284